

УДК 55(092):061.75

**ПРОФЕСОР ЄВГЕН МИХАЙЛОВИЧ ЛАЗЬКО –
ВИДАТНИЙ УЧЕНИЙ-ГЕОЛОГ І ПЕДАГОГ
(ДО 90-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)**

**В. Кирилюк¹, А. Лисак¹, Ю. Ляхов¹, М. Павлунь¹, К. Свєшніков¹,
А. Сіворонов¹, Г. Яценко¹, О. Бобров², І. Паранько³**

¹*Львівський національний університет імені Івана Франка
79005 м. Львів, вул. Грушевського, 4
E-mail: zaggeol@franko.lviv.ua*

²*Український державний геологорозвідувальний інститут
м. Київ, вул. Кутузова, 18/7*

³*Криворізький державний технічний університет
50027 м. Кривий Ріг, вул. XXII партз'їзду, 11
E-mail: paranko@alba.dp.ua*

Стаття присвячена пам'яті Євгена Михайловича Лазька – талановитого геолога, педагога, видатного ученого, доктора геолого-мінералогічних наук, професора Львівського національного університету імені Івана Франка.

Ключові слова: Є.М. Лазько, геологія докембрію, термобарогеохімія, п'єзооптична мінеральна сировина, розшуки і розвідка корисних копалин, регіональна геологія.

У вересні 2005 року виповнилося б 90 років Євгену Михайловичу Лазьку (1915–2000) – талановитому геологу, видатному вченому, енергійному організатору науки, доктору геолого-мінералогічних наук і професору, незмінному завідувачу кафедри методів розшуків та розвідки родовищ корисних копалин, засновнику львівських шкіл геології докембрію та прикладної термобарогеохімії, лауреату Нагороди Ярослава Мудрого АН Вищої школи України, лауреату Державної премії і заслуженому діячу науки і техніки України.

Є.М. Лазько, маючи гострий і допитливий розум та високу працездатність, з відзнакою закінчив геологічний факультет Московського геологорозвідувального інституту (МГРІ) 1939 р. Безпосередніми вчителями Є.М. Лазька були А.Г. Бетехтін, В.М. Крейтер, П.М. Татаринов, М.С. Шатський, які заклали основи його регіонального геологічного світогляду і любов до мінералогії та рудної геології. За час навчання в МГРІ та в перші роки виробничої діяльності склалася дивовижна дружба Євгена Михайловича з відомими в майбутньому радянськими вченими та педагогами – Д.Й. Горжевським, М.П. Єрмаковим, В.М. Козеренком, А.О. Локерманом, О.Ф. Мушніковим, Д.П. Резвим, що тривала впродовж усього їхнього життя і впродовж 50-х та першої половини 60-х років ХХ ст. збіглася зі спільною працею у Львівському державному університеті імені Івана Франка.

Після закінчення навчання у МГРІ Є.М. Лазько вступив до аспірантури того ж інституту, де й розпочалася його наукова діяльність. Навчання в інституті він поєд-

нував із виробничою геологічною роботою: спочатку головним геологом, а потім начальником геологічної партії Всесоюзного тресту “Головзолото”.

У роки Другої світової війни Євген Михайлович, перебуваючи на посаді головного інженера у різних геологічних експедиціях, виконував урядові завдання з розшуків, розвідки та видобутку п’езооптичної мінеральної сировини в Середній Азії та Східному Сибіру. У цей період, головню, завдяки його роботам в Алданському регіоні були відкриті великі родовища п’езокварцу. Внесок Є.М. Лазька періоду війни в розвиток мінерально-сировинної бази СРСР відображений у ювілейному збірнику “Советская геология за 30 лет” (1947). Праці вченого відзначені серед досягнень із вивчення золоторудних родовищ та в дослідженнях п’езокварцової сировини на Алдані, де під його керівництвом “был оконтурен крупнейший в СССР хрусталеносный район, который по ресурсам и качеству сырья имеет всесоюзное значение”.

З 1945 р. почалася педагогічна діяльність Євгена Михайловича на кафедрі мінералогії та петрографії Московського інституту кольорових металів і золота. Водночас його великий уже на той час досвід вивчення родовищ корисних копалин уряд використовував для розвитку мінерально-сировинної бази та економіки повоєнної країни. Є.М. Лазько був головним геологом експедиції Міністерства кольорової металургії, що вивчала Нерчинську поліметалеву провінцію, пізніше – начальником Алтайської експедиції Міністерства геології, яка досліджувала район розвитку найбільших поліметалевих родовищ Радянського Союзу.

У 1946 р. дослідник завершив узагальнення матеріалів з геологічної будови та кристаленості Алдану й успішно захистив кандидатську дисертацію.

Наказом Міністерства вищої освіти 1950 р. Є.М. Лазька переведено до Львівського державного університету. Це був час, коли завдяки енергії й зусиллям декана геологічного факультету, а згодом ректора Львівського університету, члена-кореспондента (пізніше академіка) АН УРСР С.К. Лазаренка був зібраний і сформований широко відомий науковими й педагогічними здобутками потужний колектив геологічного факультету, добре знаний у Радянському Союзі та за його межами. Важливу роль у розбудові факультету відіграла діяльність Є.М. Лазька, який очолював спочатку кафедру геології СРСР, а пізніше – кафедру методів розшуків та розвідки родовищ корисних копалин (1964–1990). З цією кафедрою пов’язана його подальша діяльність на посаді професора, а протягом останніх років життя – наукового консультанта. Саме тут, у Львівському університеті, повною мірою розкрився талант Євгена Михайловича як видатного вченого світового рівня, педагога, організатора науки та освіти, який примножив здобутки і славу факультету й університету в цілому.

Під час роботи у Львівському університеті Є.М. Лазько поєднував педагогічну діяльність з науково-виробничою. З 1951 до 1958 рр. він працював за сумісництвом керівником тематичних досліджень десятого Головного управління Міністерства геології п’езокварцових родовищ СРСР, старшим науковим співробітником і консультантом Всесоюзного науково-дослідного інституту п’езооптичної мінеральної сировини. В 1950-х роках очолював створену ним експедицію Львівського університету з вивчення геології та п’езокварцових родовищ Алдану. Результатом цих та попередніх досліджень стала докторська дисертація, яку вчений захистив 1955 р. У 1956 р. йому присвоєно звання професора. З 1963 р. Євген Михайлович забезпечував наукове керівництво роботами Забайкальської експедиції науково-дослідного

сектора Львівського державного університету, а з 1956 р. – ще й наукове керівництво систематичними дослідженнями групи науково-педагогічних та наукових працівників геологічного факультету в межах Українського щита.

У Мінералогічному музеї Львівського університету, 1968 р.
Зліва направо: В.О. Горецький, Є.М. Лазько, Д.П. Резвой, Л.І. Колтун,
Є.К. Лазаренко, Д.П. Бобровник.

Безпосередня робота в багатьох регіонах колишнього СРСР та частково за його межами, ознайомлення Євгена Михайловича з різними науковими, прикладними й виробничими проблемами визначили широкий діапазон діяльності цієї, без сумніву, енциклопедичних знань людини. Головні напрями його досліджень такі: вивчення та виявлення геологічних особливостей нижнього докембрію; геолого-генетичні дослідження п'єзокварцових родовищ; дослідження рудних родовищ та розробка наукових основ прогнозування і розшуково-оцінних критеріїв гідротермального зруденіння; педагогічна діяльність.

Початок досліджень Є.М. Лазька в галузі геології докембрію пов'язаний з його роботами на Алданському щиті в 40-х–50-х роках ХХ ст. Результатом цих робіт стала низка відомих статей, присвячених геології нижнього докембрію цього регіону, та монографія “Геологическое строение западной части Алданского кристаллического массива” (1956). Матеріали цих регіональних досліджень разом із широкими порівняннями з геологією інших нижньодокембрійських регіонів дали змогу вченому 1961 р. висловити думку про особливий тип розвитку земної кори в ранньому докембрії, про докорінну різницю між догеосинклінальною (впродовж архею) та ранньою геосинклінальною (у протерозої) стадіями геологічного розвитку Землі. Ця ідея революційно вплинула на вивчення нижнього докембрію, який до цього часу розглядали винятково з позицій уніформізму геологічної історії. Євген Михайлович фактично започаткував порівняльний історико-геологічний підхід до вивчення раннього докембрію і обґрунтував його в низці публікацій, присвячених порівнянню архейського та протерозойського осадонакопичення, магматизму, метаморфізму й тектонічної будови. Цей напрям наукової діяльності дослідника уза-

гально в книзі “Основы региональной геологии СССР. Т. 3. История формирования структуры” (1971), де викладено погляди автора не тільки стосовно докембрійського етапу, а й усієї подальшої історії геологічного розвитку території Союзу. Науковий редактор цієї книги, відомий у світі тектоніст В.Ю. Хаїн у вступному слові схарактеризував Є.М. Лазька як одного з найліпших знавців докембрію і звернув увагу на те, що половина книги присвячена власне докембрію. На думку В.Ю. Хаїна, це “диктується об'єктивними причинами и должно быть поставлено в заслугу Е.М. Лазько, ибо до сих пор докембрійской истории Земли, в шесть раз превышающей по длительности фанерозойскую, в подобного рода книгах не уделялось должного внимания”. Незважаючи на те, що впродовж останніх десятиріч значно поглибилися знання та погляди геологів з питань поширення й віку підрозділів раннього докембрію та умов його формування, низка висновків ученого і загальний порівняльний еволюційний підхід до пізнання ранньої історії Землі й досі не втрачили значення.

Подальшим логічним розвитком такого підходу до вивчення раннього докембрію стала висловлена Є.М. Лазьком 1964 р. ідея застосування парагенетичного геолого-формаційного аналізу М.С. Шатського для розчленування, порівняння та кореляції нижнього докембрію. Ця подія майже збіглася з початком 1965 р. плано-мірного вивчення під керівництвом Євгена Михайловича докембрію Українського щита (УЩ), стосовно якого формаційний аналіз уперше застосували на практиці. Згодом це призвело до формування загальновідомої в Україні та за її межами львівської геолого-формаційної школи дослідження докембрію. Десятки публікацій на цю тему за участю Є.М. Лазька та сотні публікацій його учнів зробили вагомий внесок у вивчення нижнього докембрію зазначеного регіону, його геолого-формаційне та стратиграфічне розчленування, вирішення проблем петрології, магматизму, тектонічної будови. Дослідження львівської школи суттєво вдосконалили, а в дечому принципово змінили стратиграфічну схему та схему розчленування гранітоїдних комплексів УЩ, уявлення про його структурно-тектонічний поділ та внутрішню будову окремих структурних районів. Вони дали змогу виконати формаційну кореляцію докембрію щита з іншими регіонами та зробити на цій підставі обґрунтовані висновки про загальні особливості складу, будови і формування нижньодокембрійських комплексів, про геолого-формаційну індивідуальність різновікових комплексів, їхню вікову неповторність, загальне спрямування розвитку ранньодокембрійської земної кори.

Головні результати комплексного, зокрема геолого-формаційного, дослідження докембрію викладені в книгах, співавтором і редактором яких був Є.М. Лазько: “Нижний докембрій западной части Украинского щита (возрастные комплексы и формации)” (1975 р., співавтори В.П. Кирилук, А.О. Сіворонов, Г.М. Яценко); “Методические указания по изучению докембрия” (1970, 1979). Ці проблеми розглянуто також у двох монографіях багатотомного видання “Железисто-кремнистые формации докембрия европейской части СССР”: “Зеленокаменные пояса и роль вулканизма в формировании месторождений” (1990) та “Железонакопление в докембрии” (1992 р., співавтори А.О. Сіворонов та ін.). Результати досліджень відображені на багатьох геологічних картах регіону та пояснювальних записках до них, зокрема на таких, як “Геологическая карта кристаллического основания Украинского щита” масштабу 1:500 000 (1983), одним з редакторів якої був Є.М. Лазько разом з П.М. Сторчаком та М.П. Щербаком, “Карта геологических формаций до-

кембрія Українського щита” масштабу 1:1 000 000 (1984) та “Карта геологических формаций докембрия Украинского щита” масштабу 1:500 000 (1991), головним редактором якої був Є.М. Лазько. Карта 1991 р. є першим у світі досвідом складання геолого-формаційних карт нижнього докембрію на послідовній парагенетичній основі і свідчить про практичне завершення формаційного розчленування УЩ. За особистий внесок у розробку основ застосування геолого-формаційних досліджень докембрію та їхнє проведення на УЩ Євгена Михайловича удостоєно у складі авторських колективів Державної премії України в галузі науки і техніки (1981) та Нагороди Ярослава Мудрого АН Вищої школи України (1995).

Є.М. Лазько (перший праворуч) зі своїми учнями біля відслонення на р. Інгул, 1970 р.

Під час закордонних відряджень як учасник сесій Міжнародного геологічного конгресу та експерта ООН Є.М. Лазько мав змогу особисто ознайомитися з докембрійськими регіонами країн різних континентів, зокрема, Індії, Канади, Східної Африки, Австралії, та висловити думки щодо розуміння їхньої геологічної будови. В останні роки життя вчений багато уваги приділяв металогенії докембрійських комплексів і формацій, передусім, архейських. Він обґрунтував існування п'яти типів архейських залізорудних формацій, на підставі чого виявлено деякі важливі закономірності їхнього просторового розташування та розглянуто питання еволюції залізонакопичення в археї. Разом із А.О. Сівороновим уперше виділено головні типи золоторудних формацій верхньоархейських зеленокам'яних поясів, а також обґрунтовано значні перспективи тоналіт-зеленокам'яного комплексу УЩ на відкриття нових родовищ золота. Ці та деякі інші аспекти узагальнені в монографії “Металогенія архею”, яку Є.М. Лазько закінчив і підготував до друку, але не встиг опублікувати.

Одна з найяскравіших граней наукової творчості Євгена Михайловича – кришталева п'єзокварцова проблематика. Різні її аспекти – геолого-генетичні, прикладні, економічні – учений блискуче вирішував у важкі воєнні та повоєнні роки в межах кварцово-жильних провінцій Паміру, Приполярного Уралу, Центрального Алдану.

Завдяки цілеспрямованим геолого-структурно-формаційним, мінералого-геохімічним та генетичним дослідженням Алданська провінція гірського кришталю стала однією з найвідоміших. Ці дослідження стали основою докторської дисертації “Геологические условия формирования пьезокварцевых месторождений Алдана” (1955) та викладені в монографії “Хрусталеносные кварцевые жилы и их генезис” (1957), яка є однією з базових для кожного “кварцовика” і нині, на жаль, стала раритетом.

Важливе значення мали всебічні знання Є.М. Лазька для видобування п’єзооптичного кварцу та дорогоцінного каміння (топаз, берил) в Україні. Впродовж 60-х років під його безпосереднім керівництвом вели спочатку експериментальні, а потім геолого-виробничі роботи з впровадження принципово нової – декрептометричної – методології розшуків та перспективної оцінки кришталеносних пегматитів Волині. Неординарний підхід до цієї проблематики зумовив появу тоді ще зовсім невідомих методів, таких як декрептокартаж свердловин, декрептопрофілювання, декрептокартування, які значно прискорили виявлення продуктивних пегматитових тіл зі значним економічним ефектом. Складені дослідником та його учнями прогностичні декрептосхеми стали надійною базою для подальшого розвідування та експлуатації пегматитів глибших рівнів не тільки Володарськ-Волинського поля – одного з найбільших у світі, але й для родовищ інших регіонів.

Власний суттєвий внесок у створення потужної п’єзооптичної сировинної бази СРСР разом із всебічною, майже енциклопедичною обізнаністю Євгена Михайловича у проблемах кристалогенезу в цілому дали змогу досить швидко вийти на рівень всесвітньо відомого авторитету. Згодом Є.М. Лазько одержав офіційне призначення на посаду міжнародного експерта ООН з питань оцінки прогностичних ресурсів та якості цієї стратегічної сировини в країнах, що розвиваються. З таким завданням він працював у Сомалі, Ефіопії та інших державах. Ця діяльність Євгена Михайловича отримала високу оцінку Секретаріату ООН.

Особливе місце у творчій спадщині Є.М. Лазька посідають багаторічні розробки найважливіших, інколи кардинальних проблем сучасної теорії рудогенезу. Саме він заклав теоретичні та практичні основи нового в рудній геології прогресивного напрямку – термобарогеохімії (ТБГХ) ендегенних рудних формацій, який згодом, з 60-х років, був структурований як низка специфічних піднапрямів комплексного дослідження родовищ: руднорозшукова ТБГХ, термобарогеохімічне картування та моделювання рудних полів, термобароградієнтний аналіз рудоутворювальних палеогідросистем, теорія і практика розробки фізико-хімічних критеріїв прогнозування та перспективної оцінки похованого зруденіння різних тектонічних зон, що увійшли в історію геологічної науки під загальною назвою “прикладна термобарогеохімія”.

Усе це було першим у світі цілеспрямованим і дуже плідним для теорії та практики кроком до переведення геологічних досліджень на принципово новий рівень концептуальних побудов, що ґрунтуються на конкретних кількісних характеристиках рудогенерувальних систем і відкривають шлях до математичного аналізу (у часі і просторі) за допомогою всього арсеналу сучасних комп’ютерних технологій. Розвиток цих напрямів під безпосереднім науковим керівництвом Є.М. Лазька відбувався в процесі комплексних геолого-генетичних досліджень різноформаційних золоторудних, рідкіснометалевих, поліметалевих, ртутно-стибієвих, флюоритових, кришталеносних родовищ, що розміщені в різних геоструктурних і метало-

генічних зонах Східного Забайкалля, Бурятії, Алдану, Східного та Центрального Казахстану, Південної Киргизії, Кавказу й Закавказзя, Донбасу, Закарпаття та інших регіонах. Дослідження Є.М. Лазька не тільки мали важливе теоретичне значення, а й завжди були спрямовані на вирішення конкретних завдань практичної геології, що значно сприяло подальшому розвитку мінерально-сировинної бази країни. І в цьому пріоритет наукової школи Євгена Михайловича одноставно визнаний в усьому світі.

Є.М. Лазько (ліворуч) та А.О. Сіворонов у Північній Карелії, 1983 р.

Набутий досвід і зроблені важливі теоретичні узагальнення висвітлені вченим у фундаментальній праці “Физико-химические основы прогнозирования постмагматического оруденения” (1981 р., співавтори Ю.В. Ляхов та А.В. Пізнюр) і багатьох інших. Саме ними дослідник остаточно заклав основи нового напрямку геолого-генетичних досліджень, що сьогодні відомий як львівська школа прикладної термобарогеохімії з потужним арсеналом специфічних методів вирішення геолого-виробничих питань на всіх етапах геологорозвідувального процесу – від рудорозшукового до експлуатаційного. Монографія за редакцією Є.М. Лазька та авторством Ю. Ляхова, М. Павлуна, А. Пізнюра й І. Попівняка “Термобарогеохимия золота (прогнозирование, поиски и оценка оруденения)” (1995) стала першою з вивчення флюїдних включень стосовно золоторудних об’єктів, хоча такий підхід має загальне значення. Наголосимо, що ініціаторами написання праці були керівники Мінгео СРСР і ЦНДГРІ А. Кривцов і В. Нарсєєв, що безпосередньо свідчить про повне визнання львівської школи прикладної термобарогеохімії московською галузевою науковою елітою, а це дуже важливо.

У 80–90-ті роки ця наукова база сприяла ефективнішому геолого-генетичному дослідженню та різномасштабному прогнозуванню золотого зруденіння України, особливо в межах УЩ. Безумовно, що саме цей період у творчому житті вченого був визначальним для загального процесу створення і подальшого зміцнення мінерально-сировинної бази золотодобувного виробництва молодій державі.

Є.М. Лазько (перший праворуч) з колегами на відслоненні, Рассвумчор, 1983 р.

Численні публікації Є.М. Лазька та його учнів зробили вагомий внесок у розвиток учення про корисні копалини, особливо найскладнішої групи – гідротермальних родовищ, пов'язаних з процесами корового магматизму й вулканізму, ретроградного метаморфізму. Саме завдяки цим працям сучасна теорія післямагматичного рудогенезу набула надійного фізико-хімічного підґрунтя з чіткими оцінками як абсолютних значень головних палеотермодинамічних параметрів, так і їхніх порівняльних характеристик зміни в часі та просторі. Це надало нового потужного поштовху розвитку загальної теорії рудної зональності та динаміки рудогенерувальних палеогідросистем у різних тектонічних умовах. Були сформульовані нові принципи виділення етапів і стадій ендегенного рудоутворення з урахуванням залежності термобароградієнтного розвитку процесів від ступеня термостатування геологічного середовища. Саме останні матеріали Є.М. Лазько взяв за основу розробки принципово нової генетичної систематики післямагматичних родовищ та їхніх рудноформаційних груп.

Значну увагу Є.М. Лазько приділяв розвитку концепцій глибинних розломів. Разом із Д.Й. Горжевським він виділив і описав Монголо-Охотський глибинний розлом (1961). Величезний досвід регіональних досліджень допоміг йому разом із Д.П. Резвим (1962) дуже швидко в польових умовах визначитися у складній структурній області зчленування Зовнішніх та Внутрішніх Карпат і запропонувати уявлення про наявність у цьому районі глибинного розлому тривалого розвитку, який вони назвали Закарпатським. Висновки про існування цих трансрегіональних структур набули загального визнання і є важливими до наших днів. У публікаціях 1965, 1985 рр. та ін. чітко сформульовано головні ознаки глибинних розломів, їхнє значення для вирішення питань тектонічного районування, вивчення глибинних тектонічних процесів і прогнозування родовищ рудних корисних копалин.

Багатогранність обдарувань Євгена Михайловича яскраво виявилася у викладацько-педагогічній діяльності. Впродовж тривалої роботи у вищій школі професор Є.М. Лазько розробив і викладав багато курсів, зокрема: геологія СРСР, геологія і корисні копалини України, регіональна геологія, корисні копалини, рудні формації, металогенія та ін. Серед них особливе місце посідає курс геології СРСР та його методичне забезпечення. Викладач цілком оригінально поставив цей курс. Результатом насправді титанічної роботи стало видання протягом 1962–1971 рр. тритомного навчального посібника для вузів “Основы региональной геологии СССР”. Значення третього тому виходить за межі навчального посібника. У книзі викладача оригінальна й цілком актуальна концепція геологічного розвитку земної кори території колишнього СРСР від архею до сучасного етапу. Зокрема, у ній розвинуто ідеї О.О. Борисяка про існування новітньої (пліоцен-четвертинної) післягеосинклінальної стадії розвитку земної кори. Є.М. Лазько обґрунтував відсутність ознак геосинклінального процесу на цій стадії, яку назвав стадією ерогенної активізації склепінно-брилового типу, і довів, що вона мала якісно новий геотектонічний режим. Ці ідеї дослідника, на жаль, ще не набули подальшого розвитку.

У 1975 р. навчальний посібник “Основы региональной геологии СССР” у переробленому й доповненому вигляді перевидано у двотомному варіанті під назвою “Региональная геология СССР”. Протягом 70–80-х років його вважали головним підручником у провідних вузах та на геологічних факультетах країни, у тім числі на геологічному факультеті Московського державного університету.

Уже в останні роки життя Є.М. Лазько підготував до друку навчальний посібник “Ендогенні рудні формації”, який, на жаль, не вийшов у світ за життя автора.

Особливо треба згадати про чудовий педагогічний дар Євгена Михайловича. Його вирізняли висока вимогливість до лекцій, використання в них найновіших досягнень науки і техніки, переконливість аргументів, захопленість геологією та викладанням, що передавалася слухачам і сприяла формуванню справжніх професіоналів. Неперевершені за формою і змістом лекції професора Є.М. Лазька викликають приємні спогади і через десятки років.

Загальним наслідком науково-педагогічної діяльності вченого стали понад 230 наукових праць, зокрема вісім особистих та шість колективних монографій і підручників; сім книг і карт вийшло за його редакцією. Серед його учнів десять докторів наук, професорів та близько 30 кандидатів наук і доцентів. Своім учителем Євгена Михайловича вважає велика кількість послідовників серед учених різних наукових установ і організацій СНД – випускників (і не тільки) геологічного факультету Львівського університету.

В одному з численних поздоровлень з нагоди 70-річчя Євгена Михайловича геологи Кольської надглибокої свердловини писали: “Ваше обаяние, человечность, доброжелательность привлекают к Вам людей разного возраста и профессий. Многие из них могут с гордостью назвать себя Вашими учениками. Высокое призвание УЧИТЕЛЯ Вы постоянно подтверждаете всей своей жизнью, неустанным движением вперед, успехами и делами своих воспитанников. Ваш талант педагога, ученого, геолога поистине многогранен и всеобъемлющ”.

Наукова та педагогічна діяльність Євгена Михайловича одержала високу професійну оцінку в рецензіях, відгуках та підтримках академіків АН СРСР М.В. Белова, Д.С. Коржинського, Ю.О. Кузнецова, В.В. Меннера, Д.В. Налівкіна, В.А. Обручева, О.В. Пейве, О.В. Сидоренка, В.І. Смирнова, Б.С. Соколова, О.Л. Яншина, членів-

кореспондентів АН СРСР Є.Є. Мілановського, В.А. Ніколаєва, С.В. Обручева та багатьох інших визнаних наукових авторитетів. Професор Є.М. Лазько постійно підтримував творчі контакти з відомими вченими наукових центрів СРСР та за його межами, серед яких визначні українські науковці – академіки та члени-кореспонденти АН УРСР та НАН України Я.М. Белєвцев, О.С. Вялов, В.В. Глушко, Г.Н. Доленко, Є.К. Лазаренко, О.С. Поваренних, В.С. Соболев, С.І. Суботін, Л.Г. Ткачук, І.С. Усенко, К.Ф. Тяпкін, П.Ф. Шпак та інші.

Визнанням вагомому внеску в науку та високого наукового авторитету Є.М. Лазька було присвоєння йому 1985 р. почесного звання “Заслужений діяч науки і техніки Української РСР”. Він був учасником XII–XVII сесій Міжнародних геологічних конгресів (1964–1984), членом Міжнародної комісії з рудоутворювальних розчинів, членом Міжвідомчого тектонічного комітету СРСР, членом низки наукових рад, зокрема таких, як геологія докембрію АН СРСР, геохімія земної кори та закономірності рудоутворення, геологічна структура та історія геологічного розвитку України АН УРСР, членом Українського регіонального міжвідомчого стратиграфічного комітету, членом низки редакційних колегій, головою та членом спеціалізованих рад із захисту дисертацій, багаторічним членом експертної комісії ВАК СРСР, активним членом Львівського наукового геологічного товариства, а також членом редколегії Мінералогічного збірника Львівського університету.

Євген Михайлович Лазько з 60-х років ХХ ст. був постійним автором “Геологічного журналу”, в якому опублікована низка його визначальних наукових статей, зокрема, про особливості геологічної будови й розвиток земної кори в докембрії загалом та геології УЩ зокрема.

Інтереси Є.М. Лазька не обмежувалися професійними справами. Він чудово знав літературу, класичну і сучасну поезію, передусім О.С. Пушкіна, М.С. Гумільова, С.О. Есеніна, В.В. Маяковського, В.С. Висоцького та інших, живопис і музику, добре грав у шахи. Однією із справжніх пристрастей був теніс, улюбленими квітами – бузок. Ми знали Євгена Михайловича як справедливого і толерантного наукового й адміністративного керівника, вимогливого педагога, чудового сім’янина – чоловіка, батька і дідуся.

Ми пишаємося тим, що були учасниками такої епохи в геології та багато років працювали і спілкувалися з такою ВИДАТНОЮ ЛЮДИНОЮ, якою був ЄВГЕН МИХАЙЛОВИЧ ЛАЗЬКО.

**PROFESSOR YEVHEN MYKHAILOVYCH LAZ'KO –
THE OUTSTANDING SCIENTIST-GEOLOGIST AND TEACHER
(on the 90th anniversary of his birthday)**

**V. Kyrylyuk¹, A. Lysak¹, Yu. Lyakhov¹, M. Pavlun¹, K. Sveshnikov¹,
A. Sivoronov¹, G. Yatsenko¹, O. Bobrov², I. Paran'ko³**

¹*Ivan Franko National University of Lviv
Hrushevskogo St. 4, UA – 79005 Lviv, Ukraine
E-mail: zaggeol@franko.lviv.ua*

²*Ukrainian State Geological Research Institute
Kutuzov St. 18/7, UA – Kyiv, Ukraine*

³*Kyryvi Rih State Technical University
XXII Partyzjzd St. 11, UA – 50027 Kryvyi Rih, Ukraine
E-mail: paranko@alba.dp.ua*

The article is honoured to the memory of Yevhen Mykhajlovych Laz'ko – the talented geologist, the teacher, and outstanding scientist, Doctor of geological-mineralogical sciences, Professor of the Ivan Franko National University of Lviv.

Key words: Ye.M. Laz'ko, Precambrian geology, thermobarogeochemistry, piezo-optical mineral raw material, searching and prospecting of useful minerals, regional geology.

Стаття надійшла до редколегії 10.09.2005

Прийнята до друку 24.10.2005